

Pierwszy przypadek hybrydyzacji mewy żółtonogiej *L. fuscus* z mewą romańską *L. michahellis* w Polsce i kolejne lęgi mieszane mewy żółtonogiej i mewy białogłowej *L. cachinnans*

W latach 2009 i 2010 na Zbiorniku Mietkowskim (woj. dolnośląskie), w pobliżu dużej kolonii lęgowej mew białogłowych *Larus cachinnans* (ponad 120 par), regularnie obserwowano od końca marca do czerwca mewę żółtonogą *L. fuscus*, reprezentującą któryś z podgatunków o jasnym płaszczu. Wiosną 2010 ptak ten obserwowany był na wyspie z największą kolonią mew białogłowych, gdzie często patrolował przestrzeń powietrzną i przebywał w pobliżu gniazd tych ptaków oraz wspólnie z nimi reagował zaniepokojeniem na pojawienie się obserwatora czy drapieżnika. Obserwacje kolonii mew w 2010 r. prowadzone były z brzegu i nie uzyskano bezpośrednich dowodów gniazdowania mewy żółtonogiej. W kolejnym sezonie, począwszy od 20.03.2011, ponownie obserwowano mewę żółtonogą o jasnym płaszczu. Na początku kwietnia mewa ta tokowała z wyraźniej większą od niej mewą białogłową. W dniu 6.05.2011 na jednej z wysp, gdzie w latach poprzednich znajdowała się duża kolonia śmieszek *Chroicocephalus ridibundus*, obserwowano przez lunetę z odległego brzegu zbiornika wysiadującą mewę żółtonogą, w pobliżu której przebywała mewa białogłowa (drugi osobnik z pary). W dniu 11.05 odnaleźliśmy gniazdo tej pary zawierające trzy jaja (fot. 1). Gniazdo umieszczone było pomiędzy kępami traw w odległości 1,9 m od brzegu. Gniazdo zbudowane było z suchych łodyg mozgi trzcinowatej *Phalaris arundinacea*, a wyściółkę stanowiły korzonki i pióra. Wysokość i zewnętrzna średnica gniazda wynosiły odpowiednio 80 i 290 mm. Test jaj wykonany metodą zanurzeniową (Wesołowski & Czapulak 1993) wskazywał na początkowe stadium wysiadywania. Jaja posiadały następujące wymiary: 63,7 × 47,0 mm, 68,1 × 46,8 mm, 64,4 × 44,3 mm. Kontrola gniazda w dniu 10.06 wykazała obecność trzech piskląt (fot. 2). W dniu 13.06 pisklęta przebywały w towarzystwie pary dorosłych

Fot. 1 i 2. Gniazdo i pisklęta mieszanej pary mewy żółtonogiej *Larus fuscus* i mewy białogłowej *L. cachinnans*, Zb. Mietkowski, maj 2011 (fot. G. Orłowski). – Nest with eggs and chicks of a mixed pair of Lesser Black-backed Gull and Caspian Gull, Mietkowski Reservoir, May 2011

ptaków na brzegu wyspy. Na tej samej wyspie, obok mieszanej pary mew, znajdowało się jeszcze inne gniazdo mewy białogłowej położone w odległości około 30 m od opisanego. W celu ustalenia przynależności podgatunkowej opisywanej mewy żółtonogiej, podjęliśmy kilkukrotne próby jej schwytania, ale bez powodzenia. W drugiej połowie czerwca, pomimo kilkukrotnych kontroli, nie widziano już ani piskląt ani ptaków dorosłych. Mewa żółtonoga widywana była natomiast pod koniec czerwca w okolicy miejsca lęgu oraz w miejscu gromadzenia się podlotów mew białogłowych w pobliżu sąsiedniej dużej kolonii.

Fot. 3. Mieszana para mewy żółtonogiej *Larus fuscus* i mewy romańskiej *L. michahellis*. Zb. Mietkowski, kwiecień 2012 (fot. G. Orłowski). – *Mixed pair of Lesser Black-backed Gull and Yellow-legged Gull, Mietkowski Reservoir, April 2012*

obserwowana była regularnie w głównej kolonii mew białogłowych liczącej 189 par, gdzie utworzyła parę z mewą białogłową. W kwietniu obserwowano zachowania godowe obu par, w tym kopulacje. Na przełomie kwietnia i maja stwierdzono wysiadujące obydwie mewy żółtonogie. W dniu 12.05 kontrola gniazd wykazała w gnieździe pary A – 2 jaja i pary B – 3 jaja. Kolor jaj w gnieździe pary B był zauważalnie jaśniejszy w porównaniu z jajami gniazdujących w sąsiedztwie mew białogłowych. W dniu 5.06 zaobrączkowano jedno pisklę w gnieździe pary B. Ponowna kontrola dużej kolonii mew w dniu 25.06 wykazała, że kolonia ta została całkowicie zniszczona przez niezidentyfikowanego drapieżnika. Odnaleziono wówczas 141 martwych mew, w tym 114 podlotów o różnym stopniu rozwoju i 27 dorosłych osobników. Ponieważ skontrolowaliśmy około 75% powierzchni wyspy szacujemy, że w całej kolonii było około 200 martwych ptaków. Martwe mewy nie posiadały śladów uszkodzenia skóry, co sugeruje ich uduszenie przez norkę amerykańską *Neovison vison* bądź lisa *Vulpes vulpes*. Po tym zdarzeniu obserwowano regularnie na zbiorniku 1–2 mewy żółtonogie, jednak ptaki te przebywały poza miejscami lęgów.

W świetle aktualnej wiedzy opisywany powyżej przypadek hybrydyzacji mewy żółtonogiej i mewy romańskiej (lęg w 2012 roku) jest pierwszym udokumentowanym mieszanym lęgiem tych gatunków w Polsce, choć zachowania godowe sugerujące lęg mieszany tych dwóch gatunków stwierdzono w 2006 roku pod Jankowicami (woj. małopolskie) (D. Wiehle i in., w Zagalska-Neubauer & Neubauer 2007). Natomiast dwa przypadki hybrydyzacji mewy żółtonogiej z mewą białogłową (lęgi z lat 2011 i 2012) są drugim i trzecim mieszanym lęgiem tych dwóch gatunków w Polsce (Komisja Faunistyczna 2010). Lęgi mieszane mewy żółtonogiej i mewy białogłowej odnotowano na Wiśle pod Zastowem Karczmiskim (pow. opolski, woj. lubelskie) w latach 2008, 2012 i 2013 (Ł. Bednarz i in.,

W kolejnym sezonie, od 28.03.2012 w dwóch różnych miejscach zbiornika regularnie przebywały dwie jasnopłaszczowe mewy żółtonogie, z których jedna posiadała stalową obrączkę. Dalsze obserwacje wykazały, że pierwsza z tych mew (osobnik bez obrączki, indywidualnie rozpoznawalny po charakterystycznej czarnej plamce w dystalnej części dzioba) tworzyła parę z dorosłą mewą romańską *L. michahellis* (fot. 3). Para ta (dalej określana jako para A) przebywała w miejscu gniazdowania opisywanej wcześniej mieszanej pary mew z 2011 roku. Druga mewa żółtonoga (ptak ze stalową obrączką, której nie odczytano)

Komisja Faunistyczna 2014). W latach 2006 i 2007 stwierdzono lęgi mieszane tej samej pary mewy żółtonogiej (samica) i mewy srebrzystej *L. argentatus* (samiec) na Zb. Włocławskim, co było pierwszym przypadkiem hybrydyzacji tych gatunków i zaledwie trzecim stwierdzeniem lęgu mewy żółtonogiej w Polsce (Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Zagalska-Neubauer & Neubauer 2007). W 2009 r. wykryto trzy gniazdujące pary jasno-grzbietych mew żółtonogich na Wiśle pod Otwockiem, co było dotychczas największym skupiskiem lęgowym tego gatunku w Polsce (M. Sidelnik i in., Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Komisja Faunistyczna 2010). Na Zb. Włocławskim lęg pary mew żółtonogich odnotowano ponownie w 2012 r. (Komisja Faunistyczna 2013).

Na szczególną uwagę zasługuje jednak omówienie przynależności podgatunkowej jasnopłaszczowych mew żółtonogich, których lęgi (łącznie z przypadkami opisanymi w niniejszej pracy) stwierdzono dotychczas na wodach śródlądowych Polski. Według Zagalskiej-Neubauer i Neubauera (2007) mewy żółtonogie o jasnym płaszczu (dla których brak jest miarodajnych kryteriów identyfikacji podgatunkowej), które dotychczas gniazdowały w Polsce (w tym także mewy gniazdujące na Zb. Mietkowskim) mogą należeć do zachodnioeuropejskiej formy tego gatunku – „mewy brytyjskiej” *L. fuscus graellsii*, która w ostatnich 100 latach znacznie rozszerzyła swój zasięg w kierunkach południowym i wschodnim kolonizując wybrzeża Atlantyku i Morza Północnego od Hiszpanii i Portugalii (na południu) do Danii (na wschodzie) (Cramp 1998, Delany & Scot 2006, BirdLife International 2012). Według Noeske’go (2008) mewy żółtonogie o jasnych płaszczach gniazdujące nad Bałtykiem w północnych Niemczech wykazują cechy „mewy norweskiej” *L. f. intermedius*, co dodatkowo utrudnia oznaczenie i wskazanie pochodzenia mew żółtonogich gniazdujących na śródlądziu Polski. O znacznym wzroście liczebności jasnopłaszczowych mew żółtonogich w Polsce w ostatnich latach świadczy również duża liczba obserwacji ptaków o tym fenotypie w okresie zimowym (Neubauer et al. 2009a), co być może sprzyja pozostawianiu części tych ptaków przez sezon lęgowy w koloniach innych dużych mew. Należy podkreślić, że współcześnie na Zb. Mietkowskim gniazdują wszystkie cztery gatunki dużych mew odbywających lęgi w Polsce, łącznie z nieregularnymi lęgami mewy romańskiej wykrytej tutaj w latach 1998, 2009, 2012 oraz mewy srebrzystej w 2012 roku (Pola et al. 1998, Neubauer et al. 2010, Komisja Faunistyczna 2013, Kołodziejczyk & Szymczak 2012). Jednocześnie, ze względu na postępujący wzrost liczebności populacji lęgowej na wodach śródlądowych i tylko częściowo skuteczne mechanizmy izolacji reprodukcyjnej pomiędzy fenotypowo podobnymi dużymi mewami (Neubauer et al. 2009b), należy oczekiwać kolejnych przypadków gniazdowania mewy żółtonogiej i przypadków hybrydyzacji z innymi gatunkami dużych mew. Jest zatem prawdopodobne, że w Polsce i krajach ościennych częściej pojawiać się będą niełatwe do identyfikacji mieszańce międzygatunkowe.

Praca nr 3 Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego.

Summary: The first case of hybridization between Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus* and Yellow-legged Gull *L. michahellis* and next mixed broods of Lesser Black-backed Gull and Caspian Gull *L. cachinnans*. In the breeding seasons of 2009 and 2010, adult, pale-mantled Lesser Black-backed Gull was permanently present near Caspian Gull breeding colony (over 120 pairs) at Mietkowski Reservoir (SW Poland). Following these observations, in the spring of 2011, a mixed pair of a Lesser Black-backed Gull and Caspian Gull was found breeding there. Three chicks hatched but they were not relocated in late June. In 2012, two Lesser Black-backed Gulls were seen at the reservoir, one of which paired and bred with Yellow-legged Gull (in the same place as in 2011) and another one – with Caspian Gull. Nests with eggs were found in both cases, but the fate of these broods remains unknown (the large colony was largely destroyed by a terrestri-

al predator). These cases constitute first nesting of Lesser Black-backed Gulls in Silesia and first case of hybridization between Yellow-legged Gull and Lesser Black-backed Gull in Poland. The strong increase in numbers of the European populations of Lesser Black-backed Gull suggests that western origin of individuals nesting in Poland is very likely.

Literatura

- BirdLife International. 2012. Species factsheet: *Larus fuscus*. Dostęp <http://www.birdlife.org> w dniu 24.11.2012.
- Cramp S. (ed.). 1998. The Complete Birds of the Western Palearctic on CD-ROM. Oxford Univ. Press.
- Delany S., Scot D. (eds). 2006. Waterbird Population Estimates – Fourth Edition. Wetlands International, Wageningen.
- Kołodziejczyk P., Szymczak J. 2012. Pierwsze stwierdzenie lęgu mieszanego mewy srebrzystej *Larus argentatus* i mewy białogłowej *Larus cachinnans* na Śląsku. Ptaki Śląska 19: 114–118.
- Komisja Faunistyczna 2010. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2009. Orn. Pol. 51: 117–148.
- Komisja Faunistyczna 2013. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2012. Orn. Pol. 54: 109–150.
- Komisja Faunistyczna 2014. Orzeczenia pozytywne wydane w roku 2013. http://komisjafaunistyczna.pl/?page_id=1050.
- Neubauer G., Zagalska-Neubauer M., Gwiazda R., Faber M., Bukaciński D., Betleja J., Chylarecki P. 2006. Breeding large gulls in Poland: distribution, numbers, trends and hybridisation. Vogelwelt 127: 11–22.
- Neubauer G., Faber M., Betleja J., Gębski P., Iciek T., Kajzer Z., Ławicki Ł., Meissner W., Orłowski G., Sidelnik M., Wiehle D., Winiecki J. 2009a. Zimowanie mewy żółtonogiej *Larus fuscus* w Polsce w latach 1996–2009. Not. Orn. 50: 194–205.
- Neubauer G., Zagalska-Neubauer M., Pons J., Crochet P., Chylarecki P., Przystalski A., Gay L. 2009b. Assortative mating without complete reproductive isolation in a zone of recent secondary contact between Herring Gulls (*Larus argentatus*) and Caspian Gulls (*L. cachinnans*). Auk 126: 409–419.
- Neubauer G., Faber M., Zagalska-Neubauer M. 2010. Yellow-legged Gull in Poland: status and separation from yellow-legged Herring Gull and hybrids. Dutch Birding 32: 163–170.
- Noeske A. 2008. Mantelfärbung und taxonomische Stellung der Heringsmöwen *Larus fuscus* auf Amrum. Vogelwelt 129: 379–394.
- Pola A., Rybarczyk R., Stawarczyk T. 1998. Pierwsza kolonia lęgowa mewy srebrzystej *Larus argentatus* i mewy białogłowej *Larus cachinnans* na Śląsku. Ptaki Śląska 12: 158–160.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Wesołowski T., Czapulak A. 1993. Kartoteka Gniazd i Lęgów. Instrukcja dla Współpracowników. Uniwersytet Wrocławski.
- Zagalska-Neubauer M., Neubauer G. 2007. Lęg mieszany mewy żółtonogiej *Larus fuscus* i mewy srebrzystej *L. argentatus* na Zbiorniku Włocławskim. Not. Orn. 48: 137–139.

Grzegorz Orłowski

Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN
Bukowska 19, 60-809 Poznań
orlog@poczta.onet.pl

Paweł Kołodziejczyk

Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne
Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
puszczyk74@gmail.com